

PROBLEMS OF NATIONAL PUBLIC AND PRIVATE LAW

DOI: 10.46340/eppd.2022.9.6.6

Roman Savchuk, PhD in Law

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4896-3829>

Ivano-Frankivsk Legal Institute of the National University «Odesa Law Academy», Ukraine

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN UKRAINE

Роман Савчук

Івано-Франківський юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія», Україна

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

The article is devoted to revealing directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies at the current stage of state formation in Ukraine.

The concepts of directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies are presented and doctrinal approaches to determining their system are summarized.

A system of directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies has been determined. It was established that it includes: 1) improvement of the legal framework regulating the activities of law enforcement agencies; 2) strengthening the interaction of law enforcement agencies among themselves and with other bodies of state power, local self-government, military formations, mass media, the public, as well as ensuring proper coordination of the activities of law enforcement agencies; 3) improving the efficacy of the system of preventing and fighting corruption in law enforcement agencies; 4) increasing the level of resource support for the activities of law enforcement agencies.

It is justified that for the purpose of improvement the regulatory and legal framework regulating the activities of law enforcement agencies, the content of evaluating the effectiveness of their activities should be fixed at three levels: 1) legislative – by defining the main administrative and legal forms in which the evaluation is carried out and the criteria by which it is carried out; 2) sub-legal normative and legal – by establishing a mechanism for evaluating the effectiveness of law enforcement agencies; 3) departmental – by determining the mechanism for evaluating the effectiveness of law enforcement officers.

It has been proven that the given directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies are general and should be applied based on the results of evaluating the effectiveness of the activities of all these agencies. Along with them, it is appropriate to single out partial directions that are used to improve the effectiveness of law enforcement agencies in specific areas of crime fighting. It has been established that the system of directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies, as well as the measures that are distinguished within each of them, is not stable and undergoes constant improvement and clarification under the influence of the specified conditions, especially in the context of European integration processes of Ukraine, as well as in the conditions of martial law.

Keywords: law enforcement agencies, activities of law enforcement agencies, effectiveness of activities, improvement of effectiveness, directions for improving of effectiveness.

Вступ. На сучасному етапі державотворення в Україні підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів є стратегічним напрямом реформування правоохоронної системи, зумовленим об'єктивною необхідністю послідовного вдосконалення якості їх функціонування.

Підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів підлягає здійсненню з урахуванням відповідних напрямів. Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів являють собою обрані за результатами оцінювання шляхи подальшого впливу на неї з метою підвищення якості реалізації ними своїх функцій і виконання поставлених перед ними завдань та оптимальності використання наявного в розпорядженні правоохоронних органів кадрового, матеріально-технічного та інформаційно-аналітичного забезпечення.

Доктринальні підходи до визначення системи напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів. Коло цих напрямів досліджується у численних наукових розвідках, предметом яких є визначення шляхів удосконалення діяльності правоохоронних органів як у цілому, так і в окремих сферах. Водночас, однозначного підходу до визначення системи напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у доктрині адміністративного права на сьогодні не сформовано.

Так, одна група вчених звертається до дослідження напрямів підвищення ефективності як правоохоронної діяльності¹, так і конкретних правоохоронних органів². Друга група вчених виокремлює напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у певних сферах боротьби зі злочинністю, зокрема у сфері протидії економічній злочинності³ та тероризму⁴. Третя група вчених визначає шляхи підвищення ефективності за певними напрямами діяльності правоохоронних органів, у тому числі діяльності із кримінального переслідування⁵, діяльності прокурора у кримінальному процесі⁶, підтримання прокурором державного обвинувачення в суді⁷, адміністративного розслідування, що здійснюється поліцейськими⁸ тощо.

Окремі вчені, виходячи з того, що вирішення завдань підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо запобігання та протидії злочинності вимагає подальшого вдосконалення техніки і методів управління на основі сучасних досягнень науки і практики⁹, звертаються до визначення напрямів підвищення ефективності організації управлінської діяльності правоохоронних органів¹⁰.

Система та зміст напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів.

Аналіз наведених доктринальних підходів дозволяє стверджувати, що поняттю напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів відповідають:

1. Удосконалення нормативно-правової бази, що врегульовує діяльність правоохоронних органів.

У контексті визначення шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України, С.В. Матчук і Л.Л. Савранчук вказують, що ефективність забезпечення її діяльності щодо надання поліцейських послуг у сфері гарантування публічної безпеки і порядку значною мірою залежить від якості адміністративного

¹ Кучук, А.М. (2007). Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Київ: Київський національний університет внутрішніх справ, 161.

² Чібісов, Д.О. (2019). Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 133-134.

³ Габрелян, А.Ю. (2022). Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття*. Видання 2. Вінниця: Європейська наукова платформа, 16.

⁴ Трофімцов, В.А. (2015). Шляхи підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії тероризму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція, 16, 1, 72-73.

⁵ Борисов, В.І., Зеленецький, В.С. (ред.) (2010). *Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні*. Харків: Право, 246.

⁶ Шульган, І.І. (2020). Прокурор в кримінальному процесі: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 22.

⁷ Середа, В.О. (2005). Проблеми підвищення ефективності діяльності прокурора з підтримання державного обвинувачення в суді: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 181-182.

⁸ Євдокимов, Д.А. (2020). Шляхи підвищення ефективності здійснення адміністративного розслідування поліцейськими. *Юридична наука*, 1, 130.

⁹ Швець, М. (2008). До питання інформаційно-комп'ютерного озброєння правоохоронних органів. *Правова інформатика*, 1, 5.

¹⁰ Гусева, В.О. (2017). Основні напрями регулювання діяльності правоохоронних органів України в умовах її реформування. *Sustainable Development 2030: materials the International Interdisciplinary Conference (Budapest-Vienna, October 16-17, 2017)*, 75-76.

законодавства¹. Повною мірою такий висновок стосується не лише діяльності Національної поліції України у вказаній сфері, але й діяльності правоохоронних органів у цілому. У зв'язку з цим пріоритетне значення в системі напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів належить удосконаленню нормативно-правової основи їх діяльності. У першу чергу, це стосується адміністративного законодавства, яке визначає адміністративно-правові засади їх діяльності, хоча не менш вагомим є удосконалення інших галузей законодавства, які врегульовують окремі аспекти діяльності правоохоронних органів: кримінального процесуального, у сфері оборони, національної безпеки, охорони громадського порядку і громадської безпеки, прокурорської діяльності тощо.

Звертаючись до дослідження проблематики удосконалення нормативно-правової бази, що врегульовує діяльність правоохоронних органів, учені висловлюють значну кількість пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності, які нерідко є протилежними за своїм змістом. Так, А.Є. Круглова пропонує прийняти Закон України «Про оцінювання ефективності діяльності державних органів», у якому визначити поняття «оцінювання ефективності діяльності державних органів», правові й організаційні засади здійснення такого оцінювання, принципи, методи, форми оцінювання, визначити коло осіб, які оцінюють ефективність діяльності та роботи державних органів, так і певних працівників; передбачити процедуру такого оцінювання, а також закріпити можливість оскарження результатів такого оцінювання ефективності діяльності державних органів (окремого працівника)². І, навпаки, виходячи з того, що на сьогодні істотною проблемою національного законодавства, що призводить до виникнення низки юридичних колізій, є значна кількість нормативно-правових актів, Н.С. Андрійченко та І.І. Шульган вважають за недоцільне приймати окремих законодавчий акт, присвячений оцінюванню ефективності діяльності правоохоронних органів, і пропонують закріпити перелік критеріїв оцінювання у спеціальних нормативно-правових актах, що визначають засади їх створення та діяльності³. Таку позицію поділяє й О.М. Резнік, який обґрунтовує доцільність визначення та закріплення переліку критеріїв оцінювання діяльності правоохоронних органів на законодавчому рівні⁴.

Аналізуючи наведені підходи, потрібно відзначити, що кожному з них притаманний певний рівень раціональності: перший із цих підходів дозволяє забезпечити комплексний характер нормативно-правового врегулювання оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів, а другий – урахувати специфіку функцій, завдань і повноважень кожного з них. Водночас, більш доречним є поєднання зазначених підходів та їх уточнення з урахуванням юридичної сили нормативно-правових актів, предмету їх регулювання та функцій, завдань і повноважень конкретних правоохоронних органів. Так, зміст оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів підлягає нормативно-правовому врегулюванню на трьох рівнях: 1) законодавчому – шляхом визначення основних адміністративно-правових форм, в яких проводиться оцінювання, та критеріїв, за якими воно здійснюється (наприклад, частина 6 статті 35 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 р. № 1150-IX визначає незалежну оцінку (аудит) як адміністративно-правову форму оцінювання ефективності його діяльності⁵, частина 3 статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII закріплює рівень довіри населення до поліції як основний критерій оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції⁶); 2) підзаконному нормативно-правовому – шляхом закріплення механізму здійснення оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів (на цьому рівні за основу доцільно взяти Постанову Кабінету

¹ Матчук, С., Савранчук, Л. (2019). Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*, 6, 69.

² Круглова, А.Є. (2016). Сучасний стан правового регулювання оцінювання ефективності діяльності органів і установ виконання покарань. *Форум права*, 1, 126-127.

³ Андрійченко, Н.С. (2020). Адміністративно-правові засади оцінювання ефективності діяльності правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки України: *дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії*. Суми: Сумський державний університет, 182; Шульган, І.І. (2020). Прокурор в кримінальному процесі: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 171.

⁴ Резнік, О.М. (2019). Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України: *дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук*. Суми: Сумський державний університет, 415.

⁵ Закон про Бюро економічної безпеки України, 2021 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>> (2022, листопад, 25).

⁶ Закон про Національну поліцію, 2015 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>> (2022, листопад, 25).

Міністрів України «Про затвердження критеріїв та Методики проведення оцінювання ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції» від 20.05.2020 р. № 458¹); 3) відомчому – шляхом визначення механізму оцінювання ефективності діяльності співробітників правоохоронних органів (так, система оцінювання якості роботи прокурорів визначена відповідним положенням, затвердженим Наказом Генерального прокурора від 29.12.2021 р. № 407²).

2. Посилення взаємодії правоохоронних органів між собою та з іншими органами державної влади, місцевого самоврядування, військовими формуваннями, засобами масової інформації, громадськістю, а також забезпечення належної координації діяльності правоохоронних органів.

За результатами дослідження практичної діяльності правоохоронних органів В.А. Трофимцов відзначає, що нині їх взаємодія у сфері протидії злочинності зводиться переважно до спільних розробки і проведення окремих заходів, утім систематична та системна глибока взаємодія відсутня³. Це зумовлює необхідність підвищення ефективності взаємодії правоохоронних органів за такими напрямками: 1) взаємодії правоохоронних органів України між собою; 2) їх взаємодії з іншими органами державної влади і місцевого самоврядування, військовими формуваннями; 3) взаємодії правоохоронних органів України із засобами масової інформації та громадськістю; 4) міжнародного співробітництва правоохоронних органів України із правоохоронними органами зарубіжних країн.

Кожному з наведених напрямів підвищення ефективності взаємодії правоохоронних органів притаманна своя специфіка, яка визначає форми її здійснення. Зокрема, на основі узагальнення досвіду співпраці та взаємодії правоохоронних органів України із правоохоронними органами інших країн А.Ю. Габрелян визначає такі найбільш ефективні та практичні форми взаємодії в сучасних умовах: 1) взаємні консультації з метою вироблення в кожній із країн, що здійснюють співробітництво, національної, інтернаціональної стратегії у сфері профілактики правопорушень; 2) планування спільних програм боротьби з найбільш небезпечними видами злочинів, що носять міжнародний характер; 3) розробка поточних і довгострокових програм співробітництва в галузі попередження злочинів; 4) обмін досвідом щодо організації та проведення профілактичних заходів⁴.

У взаємозв'язку з попередньо наведеним напрямом підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, у доктрині адміністративного права обґрунтовується доцільність нормативно-правового врегулювання механізму міжнародного співробітництва правоохоронних органів України із правоохоронними органами зарубіжних країн. Так, О.Ю. Шостко наголошує, що Україні потрібно узгодити форми, методи, процедури, які є загальноприйнятими в європейських державах щодо протидії злочинності згідно з підходами Європейського Союзу та Ради Європи, внести відповідні зміни до кримінального і кримінально-процесуального законодавства, прийняти нові закони, підписати двосторонні угоди зі спеціальними наднаціональними структурами (Європол, Євроюст), а також окремими країнами у сфері співробітництва правоохоронних органів, брати участь у спільних заходах країн ЄС у сфері протидії злочинності. Враховуючи відсутність правової регламентації відносин України та європейських наднаціональних правоохоронних структур, вчена пропонує розробити законопроект «Про організаційно-правові засади участі України в європейських міжурядових правозастосовних органах» і підписати відповідні двосторонні угоди про співробітництво з ними⁵, що заслуговує на повну підтримку.

Поряд із посиленням взаємодії правоохоронних органів, необхідно підвищити ефективність координації їх діяльності, здійснюваної органами прокуратури на підставі частини 2 статті 25 Закону

¹ Постанова про затвердження Критеріїв та Методики проведення оцінювання ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, 2020 (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2020-п>> (2022, листопад, 25).

² Положення про систему оцінювання якості роботи прокурорів, 2021 (Генеральний прокурор). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0407905-21#n151>> (2022, листопад, 25).

³ Трофимцов, В.А. (2015). Шляхи підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії тероризму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція, 16, 1, 73.

⁴ Габрелян, А.Ю. (2022). Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття*. Видання 2. Вінниця: Європейська наукова платформа, 10.

⁵ Борисов, В.І., Зеленецький, В.С. (ред.) (2010). *Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні* Харків: Право, 390-391.

України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. № 1697-VII, згідно з якою Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності¹. Удосконалення координації діяльності правоохоронних органів повинно відбуватися відповідно до підстави для реалізації керівництвом органів прокуратури координаційних повноважень, передбаченої пунктом 4, з урахуванням завдань координації, закріплених у пункті 8, та за всіма її формами, визначеними пунктами 8 і 9 Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, затвердженого Наказом Генерального прокурора від 08.02.2021 р. № 28².

3. Удосконалення дієвості системи запобігання та боротьби з корупцією у правоохоронних органах.

Корупція є одним з основних чинників, що негативно впливають на ефективність діяльності правоохоронних органів, у зв'язку з чим удосконалення дієвості системи запобігання та боротьби з нею є неодмінним кроком на шляху покращення їх діяльності. У першу чергу, потрібно підвищити дієвість адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, перспективними напрямками удосконалення якого на думку А.О. Левчук, є: 1) удосконалення системи контролю за корупційними проявами, залучення на рівні з державним громадського контролю; 2) розмежування та чітко визначення функцій і повноважень суб'єктів, які вживають заходів задля запобігання корупції, виключення наявності паралельних функцій та дублювання однакових завдань у різних суб'єктів; 3) підвищення якості кадрового забезпечення державного апарату та наявності чіткого переліку корупційних діянь за відсутності колізій у розмежуванні складів корупційних правопорушень; 4) спрощення реєстраційних та дозвільних процедур, максимальна прозорість відповідних дій; 5) незалежність засобів масової інформації; створення нормальних умов для їх функціонування дасть можливість підвищити рівень контролю з боку суспільства за корупцією та її проявами в системі адміністрування; 6) незалежність судової гілки влади, що є не лише юридично закріпленою, а й реалізується на практиці; 7) наполегливість державного апарату в питаннях політичної волі, відсутність толерантності до корупції; запровадження єдиної антикорупційної політики з комплексним правовим, соціальним, економічним та політичним механізмом³. Водночас, як вказує В.О. Луговий, лише запобіжними засобами знизити рівень корупційних та пов'язаних корупцією правопорушень неможливо: вони хоча й мають вагому профілактичну спрямованість, разом з тим світова практика переконливо доводить доцільність використання можливостей примусових антикорупційних засобів, серед яких найбільш виділяються заходи юридичної відповідальності⁴.

Поряд із цим, удосконаленню підлягає адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, який, на думку Ю.О. Коваленко, в загальному контексті повинен бути зорієнтованим на вирішення таких завдань: 1) підвищення інтенсивності та якості потоку актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах; 2) підняття рівня оперативності обробки отриманої інформації про корупцію у правоохоронних органах; 3) підвищення цілісності та диференційованого структурування інформації про корупцію в правоохоронних органах за рахунок створення та функціонування веб-ресурсу «Корупція в правоохоронних органах України», присвяченого висвітленню відповідної тематики; 4) оптимізації контролю за ефективністю функціонування адміністративно-правового механізму протидії корупції у правоохоронних органах⁵.

¹ Закон про прокуратуру, 2014 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>> (2022, листопад, 25).

² Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності, 2021 (Генеральний прокурор). Офіційний сайт Верховної Ради України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21>> (2022, листопад, 25).

³ Левчук, А.О. (2021). Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії: Національна академія внутрішніх справ, 204.

⁴ Луговий, В.О. (2019). Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 202-203.

⁵ Коваленко, Ю.О. (2018). Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ: Міжрегіональна академія управління персоналом, 181-182.

4. Підвищення рівня ресурсного забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Зазначений напрям підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів передбачає розробку системи заходів, спрямованих на удосконалення кадрового, матеріально-технічного та інформаційно-аналітичного забезпечення їх діяльності.

Так, до числа заходів з покращення кадрового забезпечення діяльності правоохоронних органів належать: 1) створення необхідних умов для залучення висококваліфікованого персоналу, здатного ефективно виконувати свої повноваження; 2) підвищення якості професійної підготовки співробітників правоохоронних органів у вищих навчальних закладах, у тому числі відомчих; 3) забезпечення безперервної освіти співробітників правоохоронних органів, у тому числі дистанційної, за вузькими спеціалізаціями із переважанням практичної складової, а також постійного підвищення кваліфікації співробітниками правоохоронних органів; 4) визначення оптимальної штатної чисельності співробітників органів і підрозділів правоохоронних органів, забезпечення їх ефективного використання для виконання поточних завдань та здійснення раціонального розподілу обов'язків між ними; 5) підвищення рівня мотивації співробітників правоохоронних органів, розвиток системи стимулювання та підвищення рівня вирішення їх соціальних проблем тощо.

Основними напрямками удосконалення матеріально-технічних можливостей правоохоронних органів, на думку А.Ю. Габреляна, є: 1) забезпечення правоохоронців новітніми спецзасобами (засобами зв'язку, засобами отримання, фіксування, обробки та аналізу інформації); 2) забезпечення правоохоронних органів новітньою комп'ютерною технікою та прикладними програмами, які б дозволили автоматизувати значну кількість процедур, пов'язаних з реалізацією покладених на правоохоронні органи завдань; 3) створення фонду соціального розвитку правоохоронних органів за рахунок частини коштів, отриманих від відшкодування шкоди, заподіяної економічними злочинами¹.

До числа заходів, спрямованих на покращення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів, Г.М. Шорохова відносить: 1) оснащення та переоснащення всіх підрозділів сучасною потужною комп'ютерною технікою, ліцензійним стандартним і прикладним програмним забезпеченням, а також реалізація заходів зі створення єдиної комп'ютерної мережі правоохоронних органів; 2) обмін інформацією між інтегрованими банками даних різних рівнів і забезпечення постійного зв'язку між ними, уніфікація технологічних процедур обробки документів, збирання, реєстрації, накопичення й обробки інформації, що надходить у кожен з банків даних; 3) удосконалення роботи інформаційних систем та інтеграції в єдине інформаційне середовище на державному та міжнародному рівнях, що покращить рівень відповідної внутрішньої та зовнішньої взаємодії; 4) створення та розробка дієвої системи інформаційної безпеки правоохоронних органів, яка б визначила загальні положення, основні поняття, цілі, принципи і напрями запровадження та підтримку надійної системи інформаційної безпеки правоохоронних органів України (вжиття комплексних заходів для захисту власного інформаційного простору)². Поряд із цим, успішна реалізація будь-якої реформи, як вважає А.Г. Нікуліна, обумовлена її науковою обґрунтованістю, що, у свою чергу, вимагає чіткого бачення теоретичного підґрунтя вирішення поставленого завдання³. У зв'язку з цим вагоме значення серед напрямів підвищення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів належить удосконаленню науково-методичного забезпечення.

Наведені напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів належать до числа загальних і підлягають застосуванню за результатами оцінювання ефективності діяльності всіх цих органів. Поряд із ними, доречно виокремити часткові напрями, які використовуються задля підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у конкретних сферах боротьби зі злочинністю. Так, створення єдиної державної політики, спрямованої на боротьбу з економічною

¹ Габрелян, А.Ю. (2022). Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття*. Видання 2. Вінниця: Європейська наукова платформа, 14.

² Шорохова, Г.М. (2016). Проблема вдосконалення інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів України. *Економіко-правові виклики 2016 року: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції Національної академії наукового розвитку (м. Львів, 12 січня 2016 року)*, 2, 184-186.

³ Нікуліна, А.Г. (2017). Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Суми: Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 138.

злочинністю, та розробка дієвої системи заходів протидії тіньовій економіці¹ є напрямами підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності, а формування ефективної державної політики протидії терористичній діяльності і розроблення та запровадження конкретних підходів до оцінювання потенційних загроз національній безпеці² – напрямами підвищення ефективності їх діяльності щодо протидії тероризму.

Інші виокремлені вченими напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів не можуть бути віднесені до числа таких, оскільки вони: 1) є умовами (елементами умов), а не напрямами підвищення ефективності їх діяльності (наприклад, покращення соціально-економічних умов у державі³ є невід’ємною частиною комплексу економічних і правових умов); 2) констатують стан забезпечення діяльності правоохоронних органів, дотримання засад її здійснення та узгодженості їх діяльності (зокрема, належне організаційно-матеріальне забезпечення правоохоронної діяльності⁴ та належний рівень матеріально-технічного забезпечення⁵ відображають стан ресурсного забезпечення правоохоронних органів, дотримання єдиних організаційних і методичних принципів діяльності та правил юридичної техніки⁶ вказує на додержання засад їх діяльності, а належна координація правоохоронної діяльності⁷ відображає стан узгодженості їх діяльності); 3) є заходами, що охоплюються напрямами підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів (так, проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи з метою формування в суспільстві негативного ставлення до корупції та вдосконалення співробітництва щодо протидії корупції на міждержавному та міжнародному рівні⁸ є заходом, спрямованим на вдосконалення дієвості системи запобігання та боротьби з корупцією у правоохоронних органах, підвищення освітнього рівня⁹, рівня компетентності посадових осіб¹⁰ та впровадження сучасних технологій підвищення кваліфікації працівників¹¹ – заходами з підвищення рівня ресурсного, зокрема кадрового, забезпечення, а здійснення систематизації нормативно-правових актів правоохоронних органів за кожним напрямом їх діяльності¹² – заходом, спрямованим на підвищення рівня інформаційно-аналітичного забезпечення).

Висновки. Підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів є: 1) процесом визначення напрямів усунення виявлених у ході проведеного оцінювання конкретних недоліків і неузгодженостей в діяльності правоохоронних органів та проблем її забезпечення і практичної реалізації чітких заходів, спрямованих на їх подолання й удосконалення цієї діяльності, а також

¹ Габрелян, А.Ю. (2022). Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття*. Видання 2. Вінниця: Європейська наукова платформа, 16.

² Трофімцов, В.А. (2015). Шляхи підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії тероризму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*, 16, 1, 72-74.

³ Кучук, А.М. (2007). Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Київ: Київський національний університет внутрішніх справ, 161.

⁴ Кучук, А.М. (2007). Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Київ: Київський національний університет внутрішніх справ, 161.

⁵ Євдокимов, Д.А. (2020). Шляхи підвищення ефективності здійснення адміністративного розслідування поліцейськими. *Юридична наука*, 1, 130.

⁶ Шульган, І.І. (2020). Прокурор в кримінальному процесі: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 22.

⁷ Кучук, А.М. (2007). Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Київ: Київський національний університет внутрішніх справ, 161.

⁸ Чібісов, Д.О. (2019). Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 134.

⁹ Євдокимов, Д.А. (2020). Шляхи підвищення ефективності здійснення адміністративного розслідування поліцейськими. *Юридична наука*, 1, 130.

¹⁰ Борисов, В.І., Зеленецький, В.С. (ред.) (2010). *Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні*. Харків: Право, 246.

¹¹ Чібісов, Д.О. (2019). Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 134.

¹² Шульган, І.І. (2020). Прокурор в кримінальному процесі: *дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 22.

оцінювання результатів, отриманих у результаті реалізації вказаних заходів; 2) результатом цього процесу, який полягає в покращенні організації та функціонування правоохоронних органів, досягнутому за результатами впровадження заходів, спрямованих на усунення виявлених недоліків і неузгодженостей в їх діяльності та проблем її забезпечення.

Підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів залежить від широкого комплексу різноманітних за своєю природою умов (політичних, правових, економічних, організаційних, кадрових тощо) та здійснюється шляхом вжиття низки заходів у межах відповідних напрямів. Система напрямів підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, як і заходів, що виокремлюються в межах кожного з них, не є сталою та зазнає постійного вдосконалення й уточнення під впливом зазначених умов, особливо в контексті євроінтеграційних процесів в Україні, а також в умовах воєнного стану.

References:

1. Andriichenko, N.S. (2020). *Administrativno-pravovi zasady otsiniuvannya efektyvnosti diialnosti pravookhoronnykh orhaniv yak sub'ektiv zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Administrative and legal framework for evaluating the efficiency of law enforcement agencies as subjects that ensure the financial and economic security of Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filosofii* [the dissertation for the degree of Doctor of Philosophy]. Sumy: Sumy State University. [in Ukrainian].
2. Habrelian, A.Yu. (2022). *Napriamy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pravookhoronnykh orhaniv shchodo protyдии ekonomichnoi zlochynnosti* [Directions for improving the effectiveness of law enforcement agencies in combating economic crime]. *Derzhavne upravlinnia ta administruvannia, sfera obsluhovuvannia, ekonomika ta mizhnarodni vidnosyny yak rushiini syly ekonomichnoho zrostantia derzhav XXI stolittia* [State management and administration, service sphere, economy and international relations as driving forces of economic growth of states in the XXI century]. Vinnytsia: European Scientific Platform, 2-18. [in Ukrainian].
3. Husieva, V.O. (2017). *Osnovni napriamy rehuliuвання diialnosti pravookhoronnykh orhaniv Ukraini v umovakh yii reformuvannia* [The main areas of regulation of the activity of law enforcement agencies in Ukraine in the conditions of its reformation]. *Stalyy rozvytok 2030: materialy mizhnarodnoyi mizhdystsyplinarnoyi konferentsiyi (Budapest-Viden, 16-17 zhovtnya 2017 r.)* [Sustainable Development 2030: materials of the International Interdisciplinary Conference (Budapest-Vienna, October 16-17, 2017)], 73-76. [in Ukrainian].
4. Yevdokymov, D.A. (2020). *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti zdiisnennia administrativnoho rozsliduvannia politseiskymy* [Ways to improve the effectiveness of administrative investigations by police officers]. *Yurydychna nauka* [Legal Science], 1, 125-131. [in Ukrainian].
5. *Zakon pro Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy, 2021* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on the Bureau of Economic Security of Ukraine, 2021 (Verkhovna Rada Ukrainy)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
6. *Zakon pro Natsionalnu politsiiu, 2015* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on the National Police, 2015 (Verkhovna Rada Ukrainy)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
7. *Zakon pro prokuraturu, 2014* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on the Prosecutor's Office, 2014 (Verkhovna Rada Ukrainy)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
8. Kovalenko, Yu.O. (2018). *Administrativno-pravovyi mekhanizm informatsiinoho zabezpechennia protyдии koruptsii v pravookhoronnykh orhanakh Ukrainy* [Administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [the dissertation for the degree of candidate of legal sciences]. Kyiv: Interregional Academy of Personnel Management. [in Ukrainian].
9. Kruhlova, A.Ye. (2016). *Suchasnyi stan pravovoho rehuliuвання otsiniuvannia efektyvnosti diialnosti orhaniv i ustanov vykonannia pokaran* [The current state of the legal regulation of the evaluation of the effectiveness of the bodies and institutions for the execution of punishments]. *Forum prava* [Law Forum], 1, 124-127. [in Ukrainian].
10. Kuchuk, A.M. (2007). *Teoretyko-pravovi zasady pravookhoronnoi diialnosti v Ukraini* [Theoretical and legal foundations of law enforcement activity in Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Kyiv: Kyiv National University of Internal Affairs. [in Ukrainian].
11. Levchuk, A.O. (2021). *Administrativno-pravovyi mekhanizm zapobihannia pravoporushenniam, pov'iazanyim z koruptsiieiu* [Administrative and legal mechanism for the prevention of corruption-related offenses]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filosofii* [The dissertation for the degree of Doctor of Philosophy]. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. [in Ukrainian].
12. Luhovyi, V.O. (2019). *Administrativno-pravovyi mekhanizm zapobihannia pravoporushenniam, pov'iazanyim z koruptsiieiu, shcho vchyniautsia politseiskymy* [The administrative and legal mechanism for the prevention

- of corruption-related offenses by police officers]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. [in Ukrainian].
13. Matchuk, S., Savranchuk, L. (2019). Shliakhy vdoskonalennia administratyvno-pravovoho rehuliuвання diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Ways to improve the administrative and legal regulation of the National Police of Ukraine]. *Jurnalul juridic național: teorie și practică* [National Law Journal: Theory and Practice], 66-70. [in Ukrainian].
 14. Nikulina, A.H. (2017). Administratyvno-pravovyi status orhaniv dosudovoho rozsliduvannia Natsionalnoi politsii Ukrainy [Administrative and legal status of the agencies of pre-trial investigation of the National police of Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Sumy: Open International University of Human Development "Ukraine". [in Ukrainian].
 15. *Polozhennia pro systemu otsiniuvannia yakosti roboty prokuroriv*, 2021 (Heneralnyi prokuror) [Regulations on the system of evaluation of the quality of the work of prosecutors (Heneralnyi prokuror)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0407905-21#n151>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
 16. *Poriadok koordynatsii diialnosti pravookhoronnykh orhaniv u sferi protydii zlochynnosti*, 2021 (Heneralnyi prokuror) [Procedure for coordinating the activities of law enforcement agencies in the field of combating crime (Prosecutor General)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
 17. *Postanova pro zatverdzhennia Kryteriiv ta Metodyky provedennia otsiniuvannia efektyvnosti diialnosti Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii*, 2020 (Kabinet Ministriv Ukrainy) [Resolution on the approval of the Criteria and Methodology for evaluating the effectiveness of the National Agency for the Prevention of Corruption (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2020-p>> (2022, November, 25). [in Ukrainian].
 18. Borysov, V.I., Zelenetskyi, V.S. (ed.) (2010). *Problemy zabezpechennia efektyvnosti diialnosti orhaniv kryminalnoho peresliduvannia v Ukraini* [Problems of ensuring the effectiveness of criminal prosecution bodies in Ukraine]. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].
 19. Riezniuk, O.M. (2019). Administratyvno-pravovi zasady diialnosti pravookhoronnykh orhaniv iz zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Administrative and legal framework for the activity of law enforcement agencies ensuring financial and economic security of Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Doctor of Legal Sciences]. Sumy: Sumy State University. [in Ukrainian].
 20. Sereda, V.O. (2005). Problemy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti prokurora z pidtrymannia derzhavnoho obvynuvachennia v sudi [Problems of increasing the efficiency of the prosecutor's activity in maintaining the state prosecution in court]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. [in Ukrainian].
 21. Trofimtsov, V.A. (2015). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pravookhoronnykh orhaniv shchodo protydii teroryzmu [Ways to improve the effectiveness of law enforcement agencies in countering terrorism]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University], 16(1), 72-74. [in Ukrainian].
 22. Chibisov, D.O. (2019). Administratyvno-pravovyi status Natsionalnoho antykoruptsiinoho biuro Ukrainy [Administrative and legal status of National anticorruption bureau of Ukraine]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. [in Ukrainian].
 23. Shvets, M. (2008). Do pytannia informatsiino-kompiuternoho ozbroiennia pravookhoronnykh orhaniv [To the issue of information and computer armament of law enforcement agencies]. *Pravova informatyka* [Legal Informatics], 1, 5-14. [in Ukrainian].
 24. Shorokhova, H.M. (2016). Problema vdoskonalennia informatsiinoho zabezpechennia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy [The problem of improving the information provision of law enforcement agencies of Ukraine]. *Ekonomiko-pravovi vyklyky 2016 roku: materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Natsionalnoi akademii naukovooho rozvytku* (m. Lviv, 12 sichnia 2016 roku) [Economic and Legal Challenges of 2016: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference of the National Academy of Scientific Development (Lviv, January 12, 2016)], 2, 184-186. [in Ukrainian].
 25. Shulhan, I.I. (2020). Prokuror v kryminalnomu protsesi [Prosecutor in criminal proceedings]: *dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences]. Lviv: Lviv Polytechnic National University. [in Ukrainian].